

„Bůh“ a „dukazy“ jeho „existence“

Všechny starší pokusy dokázat „existenci“ boží trpí základní vadou, která spočívá v tom, že je „Bůh“ (či „bůh“) nejprve nějak myšlen, a pak má být dokázána jeho „existence“. Takové dokazování pochopitelně musí vycházet z nějakých dat, v nichž předpoklad „boha“ nesmí být obsažen (jinak by důkaz nemohl být uznán). Připustíme-li např. s Aristotelem, že „bůh“ je pro filosofii „tím nejvyšším“ (a proto také theologie je nejvyšší teoretickou disciplínou), je zřejmé, že každé dokazování představuje pokus vyložit (a dokázat) vyšší (dokonce nejvyšší) z nižšího, např. z přírody. To je však protismyslné, neboť tím právě ono „vyšší“ je strhováno na nižší úroveň, jako by „existence“ vyššího vyplývala z „existence“ nižšího. – Něco jiného je ovšem to, co známe třeba ze Starého zákona, totiž že „nebesa vypravují“. To je obrat, který navzdory jeho metaforičnosti až poetičnosti musíme vzít vážněji, než bývalo zvykem. Každé „vypravování“ představuje něco, čemu je třeba rozumět, tj. není to žádná hotová „danost“, nýbrž něco, co se nám otvírá, když se tomu zároveň otvíráme také my. Přístup k slovu, výpovědi, textu je zásadně odlišný od přístupu k tomu, co je smyslově dáno. Konkrétně to ve zmíněném případě znamená, že nebesa nejen vidíme (jako můžeme vidět nějaké „sdělení“ v podobě znaků na papíře), ale můžeme je pochopit, můžeme jim porozumět tak, že poukazují na něco, co není jejich součástí ani vlastností, nýbrž k čemu se můžeme dostat jen tak, že jdeme za to, co je „vidět“ (nebo co je vůbec přístupné našim smyslovým orgánům, jak to bývalo a dosud bývá tradičně formulováno). Tak jako nemůžeme „dokázat“, že špalíček papírů, po jedné straně svázaných, je román nebo vědecké pojednání, aniž bychom jej četli (a to s porozušením a mnoha předpoklady), tak nelze „dokázat“ ani „Boha“ (ani „boha“ nebo dokonce jen „něco mezi nebem a zemí“ apod.), aniž bychom se s „ním“ aktivním způsobem setkali (tradičně řečeno, aniž bychom „uvěřili“, tj. aniž bychom byli náležitě poučeni a vzděláni a aniž bychom se postupně naučili se k němu modlit, s ním počítat, na něj spoléhat atd.). Pak ovšem jde o určité chápání z naší strany, ale nikoli o nějaký „objektivní důkaz“.

(Písek, 060714-1.)